

1% pod lupą

Wyniki audytu sprawozdań finansowych organizacji pożytku publicznego – edycja 2016

Czerwiec 2016

Kluczowe wnioski

Jakość sprawozdań finansowych organizacji pożytku publicznego jest lepsza niż przed rokiem, ale wciąż pozostawia wiele do życzenia

Największe polskie organizacje pożytku publicznego wypadają w naszym badaniu niewiele lepiej od mniejszych podmiotów

System OPP jest nieprzejrzysty – aż 71 proc. z badanych OPP nie opublikowało swoich sprawozdań finansowych, ani w Internecie, ani w KRS-ie

Organizacje pożytku publicznego mają spory problem z właściwym przedstawieniem tendencji zmian w przychodach i kosztach. Najrzetelniej prezentują natomiast strukturę i źródła przychodów

Szanowni Państwo,

Gdy rok temu, w pierwszej edycji niniejszego raportu, po raz pierwszy przyjrzelśmy się bliżej sprawozdaniom finansowym organizacji pożytku publicznego (OPP), nie spodziewaliśmy się, że wnioski płynące z naszej analizy będą tak mało optymistyczne.

Sprawozdania OPP odbiegały znacząco od przyjętych standardów, które są stosowane wobec podmiotów gospodarczych. Były one niekompletne, zawierały błędy merytoryczne i trudno było na ich podstawie dowiedzieć się podstawowych kwestii – jak działa dana organizacja, na co przeznaczają pieniądze i w którą stronę zmierza.

W drugiej edycji raportu organizacje pożytku publicznego wypadły nieco lepiej niż przed rokiem, ale wciąż daleko im do poziomu, jakim powinny charakteryzować się instytucje mające możliwość otrzymywania 1 proc. podatku. Nadal ponad 70 proc. przebadanych OPP nie opublikowało swoich sprawozdań finansowych, ani w Internecie, ani w KRS-ie. Średnia punktów uzyskanych przez organizacje wyniosła zaledwie 1,04 pkt na 2 możliwe, co oznacza, że w ich sprawozdaniach finansowych brakowało wielu istotnych informacji.

Niewiele lepiej swoje dane finansowe prezentują największe OPP, czyli instytucje dysponujące milionowymi budżetami, które z założenia powinny charakteryzować się pełną transparentnością. Tymczasem żadna z siedmiu wybranych przez nas największych organizacji nie uzyskała maksymalnej liczby punktów, a niektóre z nich nie przekroczyły nawet połowy punktów możliwych do zdobycia. Najwięksi zatem, zamiast świecić przykładem, również mają co poprawiać w swoich sprawozdaniach.

To wszystko składa się na dość niepokojący obraz. System organizacji pożytku publicznego nadal jest w Polsce nietransparentny i przez to nie gwarantuje wysokiej efektywności gospodarowania pieniędzmi podatników. A przecież chodzi o potężne kwoty, które pobierane są co roku polskim podatnikom – w 2014 r. przekazali oni na rzecz OPP aż 557,6 mln zł.

Jan Letkiewicz

Partner Zarządzający Grant Thornton

557,6 mln zł

Tyle pieniędzy przekazali w 2015 roku
(rozliczając rok 2014) polscy podatnicy
na organizacje pożytku publicznego,
w ramach darowizny 1 proc. z PIT.

**Co się z nimi stało?
Jak zostały rozliczone?**

Jak przeprowadziliśmy badanie

W naszym badaniu poddaliśmy analizie reprezentatywną grupę stu organizacji pożytku publicznego. Do oceny sprawozdań finansowych każdej z nich zastosowaliśmy te same kryteria, które wykorzystywane są przez audytorów do analizy sprawozdań przygotowywanych przez przedsiębiorstwa.

Sprawdzaliśmy, jak zaprezentowano następujące pozycje:

- objaśnienie stosowanych metod wyceny aktywów i pasywów oraz przyczyny ich zmian,
- informacje o strukturze przychodów i ich źródłach,
- informacje o strukturze kosztów administracyjnych i statutowych,
- źródła zwiększenia i wykorzystanie funduszu statutowego,
- tendencje zmian w przychodach i kosztach.

Za każde z wyżej wymienionych kryteriów OPP mogła otrzymać dwa punkty, jeżeli informacja zawarta w sprawozdaniu była pełna. Jeden punkt przyznawaliśmy, jeżeli organizacja spełniała przynajmniej część wymagań, a w wypadku braku jakiegokolwiek wzmianki na dany temat podmiot nie otrzymywał punktu.

Ponadto sprawdzaliśmy, czy wybrane przez nas organizacje publikowały swoje sprawozdania finansowe w Internecie i Krajowym Rejestrze Sądowym.

Gdzie te sprawozdania?

Balance sheet

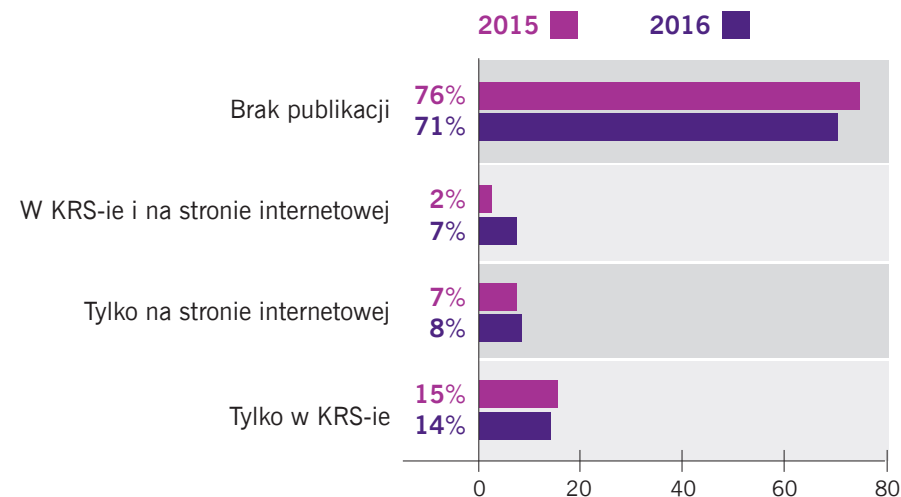
	In	Out	N	Ost
Strona 1				
Strona 2	11,458	2,629	8,829	
Strona 3	2,280	7,232	9,512	2,700
	15,638		18,341	
Strona 4				2,700
Strona 5				15,641
Strona 6			1,500	6,202
Strona 7			2,479	8,307
Strona 8			211	2,112
Strona 9			4,612	307
Strona 10			8,930	6,501
Strona 11			27,029	41,722
Strona 12	2,340	1,019		
	4,359	1,800		2,559
Strona 13				2,000
Strona 14			7,216	8,509
Strona 15			1,029	2,120
Strona 16			4,480	2,080
Strona 17			5,519	6,624
			25,712	30,773
				30,773

Pierwsza edycja raportu „1 procent pod lupą” uwypukliła problem z dostępnością sprawozdań finansowych organizacji użytku publicznego. Aż 76 proc. OPP nie umieściło sprawozdań ani na swojej stronie internetowej, ani w KRS-ie.

Niestety, w kolejnym roku sytuacja nie uległa znaczącej poprawie. Co prawda, pięć organizacji więcej opublikowało swoje sprawozdania za 2014 r. w Internecie lub KRS-ie, ale wciąż aż 71 proc. nie zrobiło tego w żadnym z tych miejsc (złożyło jedynie wymaganą informację do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej). To niepokojące zjawisko, ponieważ instytucje tego typu powinny charakteryzować się pełną transparentnością, a co za tym idzie – prezentować swoje wyniki w miejscach łatwo dostępnych, jak strona internetowa, nawet jeżeli nie jest to wymagane ustawowo.

Jeśli już OPP publikują gdzieś sprawozdania, to robią to zwykle w KRS-ie (co zresztą jest dla większości OPP wymagane prawem). W tegorocznym badaniu (czyli dotyczącym rozliczeń OPP za 2014 rok) swoje sprawozdania złożyło tam 21 proc. analizowanych podmiotów (wobec 17 proc. przed rokiem), podczas gdy w Internecie umieściło je 15 proc. (wobec 9 proc. rok wcześniej). Informację o stanie finansów zarówno na stronie internetowej, jak i w KRS-ie możemy znaleźć natomiast jedynie dla 7 ze 100 przebadanych organizacji – dla pięciu więcej niż przed rokiem.

Wykres 1. **Gdzie organizacje pożytku publicznego publikowały swoje sprawozdania finansowe** – badanie Grant Thornton za 2015 i 2016 rok* (w proc.)

* W każdym badaniu analizowane były ostatnie w pełni rozliczone lata, tzn. w 2016 r. sprawdzana było dostępność sprawozdań finansowych za 2014 r., a w 2015 r. – za 2013 r.

Jest lepiej, ale nie znaczy, że dobrze

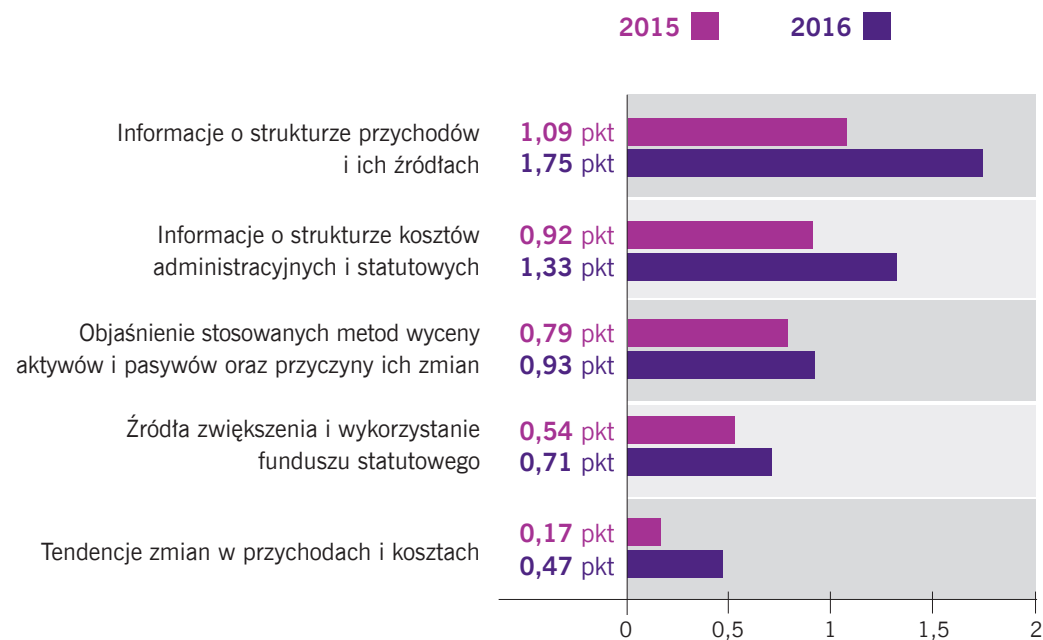

W tegorocznej edycji naszego badania średnia punktów uzyskanych przez analizowaną, statystyczną setkę OPP we wszystkich pięciu kryteriach wyniosła 1,04 pkt na 2 możliwe, a więc wynik jest o niespełna 50 proc. wyższy niż przed rokiem, gdy wyniósł 0,7 pkt. Cieszy, że OPP nieco rzetelniej informują o swoich finansach niż w poprzedniej edycji, tym bardziej, że odnotowaliśmy poprawę w każdej z pięciu kategorii. Należy jednak podkreślić, że organizacjom wciąż daleko do pełnej transparentności, jakiej społeczeństwo ma prawo od nich oczekiwać i istnieje tu duże pole do poprawy.

Podobnie jak przed rokiem zdecydowanie najbardziej kuleje przedstawienie tendencji zmian w przychodach i kosztach. Informacja na ten temat, pojawiała się w rzadko którym sprawozdaniu, a średnia punktów uzyskanych przez analizowaną próbę to zaledwie 0,43 na 2 możliwe. W sprawozdaniach brakowało również zazwyczaj przedstawienia źródeł zwiększenia i wykorzystania funduszu statutowego, a także nie objaśniano należycie stosowanych metod wyceny aktywów i pasywów oraz przyczyny ich zmian. Na dobrym poziomie stała natomiast informacja o strukturze przychodów i ich źródłach – średnia w tym kryterium wyniosła 1,75 pkt, co oznacza, że zdecydowana większość analizowanych organizacji podeszła do tego tematu rzetelnie.

Spora zastrzeżeń można mieć również co do formy sprawozdań przygotowywanych przez organizacje użytku publicznego. Mają one niską jakość użytkową, co znacznie utrudnia ich analizę. Często są przygotowywane niechlujnie, przez co spada czytelność takiego sprawozdania, a także trudniej jest zewnętrznym obserwatorom wyciągnąć konstruktywne wnioski z analizy.

Wykres 2. Porównanie wyników uzyskanych w poszczególnych kryteriach przez analizowaną setkę organizacji użytku publicznego (maksymalnie można było uzyskać 2 punkty)

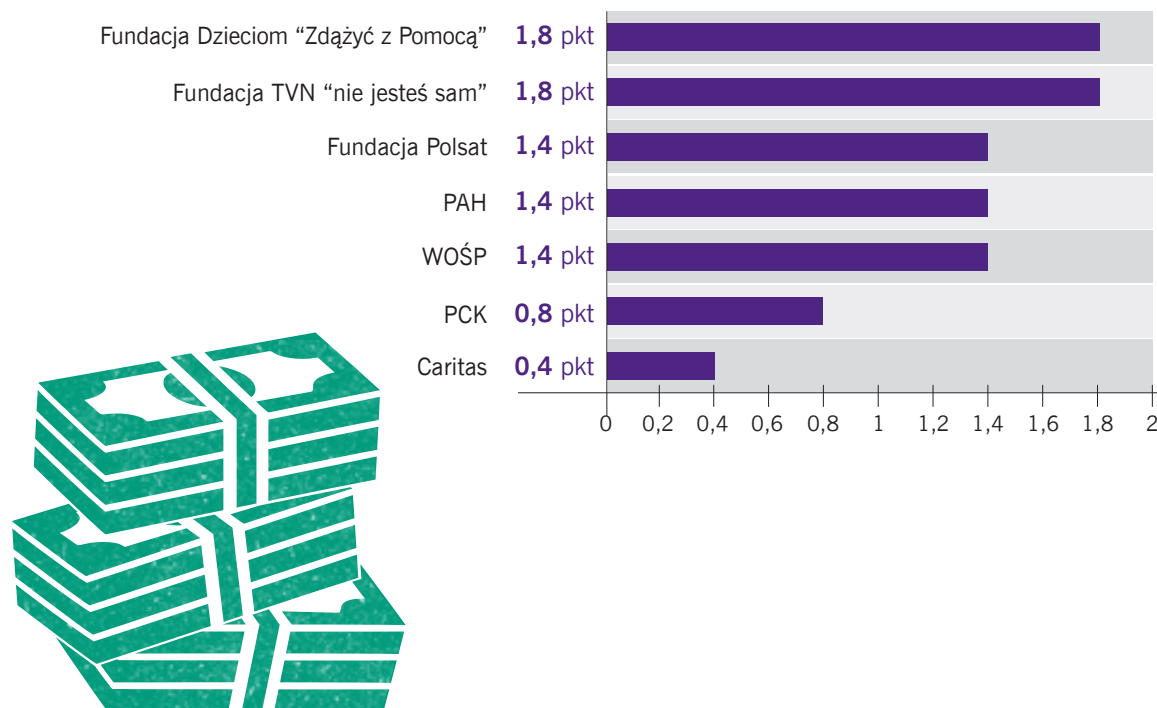
Najwięksi nie świecą przykładem

Nieco dokładniej postanowiliśmy wziąć w tym roku pod lupę organizacje pożytku publicznego dysponujące największymi środkami finansowymi. Wydawałoby się, że podmioty mające budżety na poziomie kilkudziesięciu milionów złotych powinny stanowić wzór dla mniejszych organizacji i charakteryzować się pełną transparentnością swoich działań. W rzeczywistości jest jednak nieco inaczej.

Do grona największych OPP zaliczyliśmy siedem organizacji: Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy, Caritas, Fundację Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”, Polski Czerwony Krzyż, Polską Akcję Humanitarną, Fundację Polsat oraz Fundację TVN „nie jesteś sam”. Średnia punktów uzyskanych w naszym badaniu przez ową siódmkę wyniosła 1,29, a więc niewiele więcej niż średnia dla całej przebadanej setki (1,04 pkt). Jak widać zatem, sprawozdania finansowe wyżej wymienionych instytucji nie dają pełnej informacji na temat ich sytuacji finansowej, co nie powinno mieć miejsca w organizacjach zarządzających takimi kwotami.

Najbliższe ideału były sprawozdania finansowe za 2014 r. przygotowane przez Fundację Dzieciom „Zdążyć z Pomocą” oraz Fundację TVN „nie jesteś sam”. Obie organizacje uzyskały po 1,8 pkt na 2 możliwe. Natomiast zdecydowanie najbardziej od standardów odbiegało sprawozdanie złożone przez Caritas, które zostało ocenione przez naszych audytorów na 0,4 pkt.

Wykres 3. Średnia liczba punktów uzyskanych w naszym badaniu przez największe organizacje pożytku publicznego (maksymalnie można było uzyskać 2 punkty)

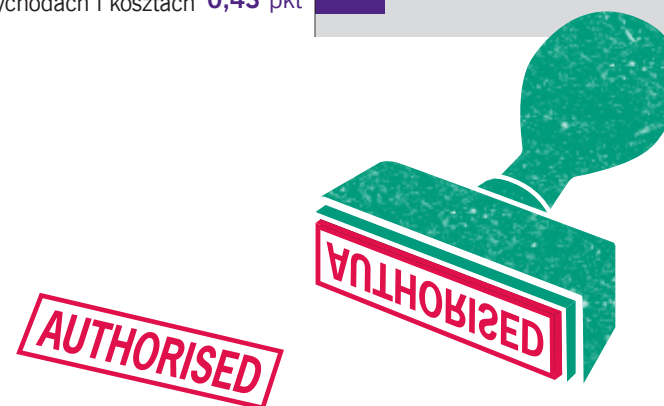
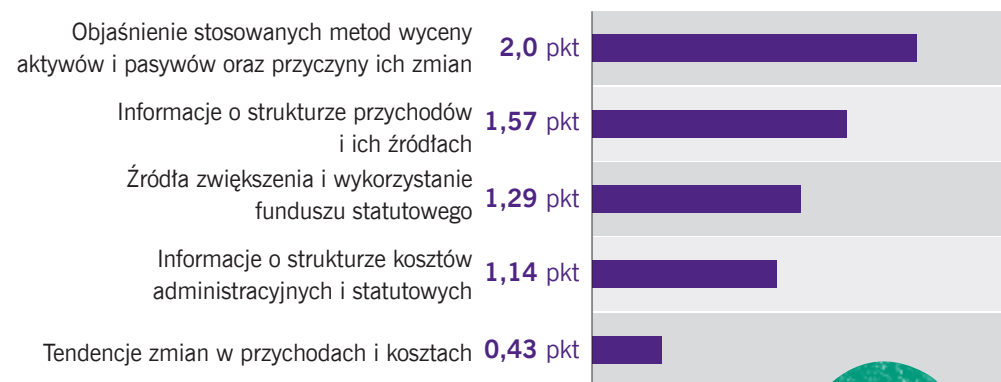
Najwięksi nie świecą przykładem – cd.

Zdecydowanie najgorzej organizacje z tej siódemki wypadają w kryterium „tendencje zmian w przychodach i kosztach”. Średnia punktów uzyskanych w tej kategorii wynosi 0,43 i jest nawet niższa o 4 setne od średniej dla całego badania. 5 z 7 organizacji w ogóle nie poruszyło tego tematu w swoich sprawozdaniach, a maksymalną liczbę punktów za to kryterium otrzymała jedynie Fundacja Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”. Największe organizacje nie informują również rzetelnie o strukturze kosztów administracyjnych i statutowych, osiągając w tej kategorii średnią zaledwie 1,14 pkt – o 19 setnych niższą niż ogólny rezultat. To szczególnie rozczarowujące, ponieważ właśnie ta kategoria jest najlepszym miernikiem transparentności OPP – pokazuje, jak dużą część pieniędzy uzyskanych przez podatników organizacja „przejada” sama, a jak dużą faktycznie przekazuje na działalność pomocową, którą deklaruje.

Wszystkie organizacje natomiast uzyskały maksymalną liczbę punktów za objaśnienie stosowanych metod wyceny aktywów i pasywów, podczas gdy średnia w tym kryterium dla badanej setki wyniosła zaledwie 0,93 pkt. Analizowana siódemka nieźle również wypadła pod względem informacji o strukturze i źródłach przychodów. Nasi audytorzy czterem organizacjom przyznali dwa punkty, dwóm po jednym, a tylko jeden podmiot w ogóle nie rozwinął tego tematu w swoim sprawozdaniu.

Warto jednak dodać, że największe OPP pozytywnie wyróżniają się od mniejszych organizacji tym, że ich sprawozdania są rzeczywiście łatwo dostępne. Wszystkie sprawozdania finansowe badanej „siódemki” za 2014 r. są dostępne zarówno na stronie internetowej, jak i w KRS-ie.

Wykres 4. Wyniki uzyskane w poszczególnych kryteriach przez wybraną przez nas siódemkę największych organizacji pożytku publicznego (maksymalnie można było uzyskać 2 punkty)

Przyczyny niskiej jakości sprawozdań

Istnieje wiele powodów tłumaczących brak dostępności i niską jakość sprawozdań finansowych OPP. Wyróżniliśmy trzy przyczyny, które – naszym zdaniem – w głównej mierze odpowiadają za taki stan rzeczy.

1

Niedobór wiedzy o finansach

Najważniejszy powód niewypełnienia przez OPP obowiązków sprawozdawczych jest prozaiczny. Organizacje zwyczajnie nie potrafią pisać sprawozdań finansowych. Koncentrują się na działalności na rzecz społeczeństwa, bo w takim celu zostały w istocie powołane. Dlatego też mogą nie mieć odpowiednich wiedzy i umiejętności w zakresie przygotowywania zgodnych z wymogami sprawozdań. Wydaje się zatem, że nieoceniona w tej sytuacji jest pomoc organów państwowych. Powinien on wesprzeć merytorycznie OPP, a nie jedynie odgórnie narzucać wymogi, których wypełnienie jest dla organizacji często niemożliwe.

2

Brak świadomości wymagań formalnych

Organizacje często też zwyczajnie nie zdają sobie sprawy z wymagań formalnych, jakie ich dotyczą. OPP nie wiedzą, gdzie powinny zamieszczać swoje sprawozdania. Nie znają też formalnych wymogów, jakie sprawozdania finansowe powinny spełniać. Wracamy zatem do kwestii zapewnienia organizacjom rzetelnej informacji i szkoleń w zakresie przygotowania i publikacji sprawozdań finansowych.

3

Celowe unikanie transparentności

Nie możemy także zapominać, że część organizacji może celowo utrudniać dostęp do informacji o swoich finansach. Sporządzając nieczytelne sprawozdania organizacje mogą próbować uniknąć zarzutów o niegospodarność np. w wyniku przeznaczania zbyt dużych kwot na wynagrodzenia zarządu czy na działania promocyjne.

Kontakt

Jan Letkiewicz

Partner Zarządzający

T +48 61 62 51 208

M +48 607 665 728

E jan.letkiewicz@pl.gt.com

Kontakt dla prasy

Jacek Kowalczyk

Dyrektor Marketingu i PR

T +48 22 20 54 841

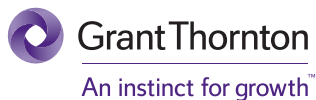
M +48 505 024 168

E jacek.kowalczyk@pl.gt.com

**Bądź na bieżąco z podatkami,
finansami i prawem.**

**Wejdź na www.GrantThornton.pl
i zapisz się na Newsletter Grant Thornton.
Co trzy tygodnie treściwa porcja wiedzy.**

www.GrantThornton.pl

Informacje zawarte w niniejszym dokumencie mają jedynie charakter ogólny i poglądowy. Nie stwarzają one stosunku handlowego ani stosunku świadczenia usług doradztwa podatkowego, prawnego, rachunkowego lub innego profesjonalnego doradztwa. Przed podjęciem jakichkolwiek działań należy skontaktować się z profesjonalnym doradcą w celu uzyskania porady dostosowanej do indywidualnych potrzeb. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. dołożyło wszelkich starań, aby informacje znajdujące się w niniejszym dokumencie były kompletne, prawdziwe i bazowały na wiarygodnych źródłach. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. nie ponosi jednak odpowiedzialności za ewentualne błędy lub braki w nich oraz błędy wynikające z ich nieaktualności. Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k. nie ponosi także odpowiedzialności za skutki działań będące rezultatem użycia tych informacji.